

Andrzej Drzycimski: Po filmie o Westerplatte mam uczucie niesmaku (str. 7)

Wojskowa banda na Westerplatte

Na plakacie filmu "Tajemnica Westerplatte" czytamy pytanie: Tak było naprawdę? Naprawdę było tak, jak w tym filmie?

Jak każdy film, tak i ten jest pewną wizją scenarzysty i reżysera. Jako historyk mogę powiedzieć, że poza scenami, które miały wtedy miejsce, pojawiły się też kompletnie nieprawdziwe, absurdalne. Najbardziej zabolą mnie scena rozstrzeliwania dezertersów.

Wyssana z palca?

Nic takiego nie miało miejsca. Tych, którym w filmie przypisano rolę żołnierzy, rozstrzeliwujących własnych kolegów, osobiście znałem. To byli wspaniali ludzie. Eugeniusz Grabowski na przykład, dowcipny, otwarty człowiek. Wyobraża pan sobie, że mógłby żyć z taką traumą? To dla mnie strasznie bolesna, nieprawdziwa scena.

Bardziej bolesna i nieprawdziwa, niż scena z wywieszeniem białej flagi drugiego dnia?

Ta flaga to już tak ograny schemat. Nie mam już słów, żeby to prostować. Wystarczy przestudiować dokumentację niemiecką, żeby dojść do przekonania, że nic takiego się nie wydarzyło.

A Chochlewowi udało się coś oddać w filmie prawdziwie?

Dobrze oddano w filmie to, że wiedzę o tym, co czeka Westerplatte, miał jeden tylko człowiek - major Henryk Sucharski.

A jego załamania po bombardowaniu drugiego dnia nie wykoślawiono?

Po bombardowaniu Sucharski zwołał odprawę oficerów, żeby zastanowić się, co dalej robić. I rzeczywiście podjął decyzję o kapitulacji. Dlaczego? Wszyscy byli przekonani, że żołnierze w wartowniach zginęli. Łączność była zerwana, dopiero po jakimś czasie gońcy mogli dostarczyć informacje, jaki jest stan. Wydawało się też pewne, że Niemcy wyprowadzą zaraz atak. Ale nie zrobili tego. A wie pan dlaczego?

Dla mnie to zagadka.

Nie dziwię się, bo film tego nie wyjaśnia. Niemcy pierwszego dnia ponieśli takie straty, że nie mogli się po tym pozbierać.

W filmie tego nie widać, bo Polacy najmniej walczą w nim z Niemcami, o wiele bardziej między sobą. Czy nie na tym polega zasadniczy fałsz filmu?

Zgadzam się z panem. Przywołajmy rzeczy podstawowe. Kompania wartownicza na Westerplatte była jedynym oddziałem Wojska Polskiego poza granicami Rzeczypospolitej. Żołnierze do tego oddziału byli wybierani z wybieranych i specjalnie szkoleni. Tak samo kadra podoficerska. Oficerowie przechodzili takie testy, że nie wiem, czy przeszliby przez nie dzisiaj wojskowi. Sucharski walczył w I wojnie i w wojnie polsko-bolszewickiej. Młodszy oficerowie to pierwsze pokolenie niepodległej, wychowane w żołnierskim etosie I wojny i wojny o granice Polski.

W filmie tego też nie widać.

W filmie oficerowie wyglądają na pijaczków. Ja nie twierdzę, że byli abstynentami, ale zachował się regulamin, w którym określano, jaki jak można pic w kasynie podoficerskim i oficerskim. I nie można było pić, ile ma się ochotę. Wiadomo też, że w czasie walk roznoszono do wartowni nie tylko kawę czy herbatę, ale i alkohol. To byli normalni żołnierze. A w filmie pokazuje się ich jako jakąś bandę. Patrzyłem na to i... Nie, nie powtórzę tego, co pomyślałem. Mogę tylko powiedzieć: w jakiej głowie mogło się coś takiego uroić?

W głowie Pawła Chochlewa, wyjaśniam. Widać w jego filmie intencję rewizji mitu Westerplatte.

Jakoś nie mogę tego odczytać. Jako to rewizja pokazywać, że Wojsko Polskie było bandą?

Pokazując w osobach kapitana Dąbrowskiego i majora Sucharskiego dwa rodzaje patriotyzmu, pragmatycznego i straceńczego.

Oni obaj byli pragmatykami. Nie róbmy z nich ani romantyków, ani pozytywistów. To byli normalni oficerowie, którzy wiedzieli, że do określonego zadania mają taką a nie inną grupę żołnierzy, wyposażonych w najlepszą broń, jaką wtedy dysponowało polskie wojsko. Przygotować tych żołnierzy do walki - taki był jedyny pragmatyczny cel. Cel osiągnięty.

W rzeczywistości była to zatem para wojskowych pragmatyków. W filmie, nie miał pan takiego wrażenia, to typki cokolwiek psychodeliczne?

Na tym polega chyba największe nieszczęście tego filmu. Postacie Sucharskiego i Dąbrowskiego fantastycznie obroniłyby się w filmie same. Jeden prostego chłopskiego pochodzenia, drugi z rodowodem sięgającym Dąbrowskiego, twórcy Legionów. Wystarczyłoby to wszystko pokazać. A reżyser wymyślił takie psychologizacje, które powodują, że obie te postacie są momentami papierowe.

Ja bym powiedział groteskowe. Ale jednej sceny bym bronił, tej, w której żołnierze z placówki fort rzucają się do jakiegoś absurdalnego szturm na bagnety. Miało to w sobie coś z Samosierry.

Tylko że to było kompletnie niezgodne z funkcjonowaniem tej placówki.

Mówi Pan z dużymi emocjami.

Mam po tym filmie uczucie niesmaku. Po raz kolejny zniekształcono coś, co jest niezwykle symboliem, mającym do tego szeroką dokumentację polską i niemiecką. Wokół tego symbolu można by wspaniale zbudować różne napięcia i emocje, bo wszystko w nim jakby jest, niczego nie trzeba udziwniać. Tymczasem co młody widz wyniesie z tego filmu? Że na Westerplatte polscy żołnierze prali się po pyskach. O co ci żołnierze walczyli? Nie wiemy tego. Pada raz słowo honor. Ale tam walczone o coś więcej niż tylko honor. A w filmie jest tylko jakaś banda.

Zamiast więc mitu Westerplatte mamy w filmie...

Mam wojsko, którego nie ma, oficerów z odjazdami i nieprzygotowaną obronę. A przecież na Westerplatte wszystko było znakomicie przygotowane. To był sukces polskiej myśli wojskowej. I polskiego uzbrojenia.

Intencje deheroizacji mitu można zrozumieć. Ale wykonania nie.

Powiem coś na koniec. Mój wnuk chodzi do pewnej znanej szkoły w Trójmieście. W 2009 roku mieliśmy okrągłą rocznicę Września. Wnuk przyszedł wtedy do mnie i zapytał: dziadku, jak to było z tym Westerplatte? Ten Sucharski to był tchórz? Pan nam tak na lekcji powiedział.

I co pan powiedział wnukowi?

Pojechałem z wnukiem na Westerplatte. Zwyczajnie. Chodziliśmy tam, pokazywałem mu i tłumaczyłem, jak to było. Spojrzał inaczej.